

ŠIAURĖS ATĖNAI

Kultūros savaitraštis

Menai / Dailė

2011 11 11

Solomono Teitelbaumo tapybos sluoksniai

REMIGIJUS VENCKUS

Lietuvoje aktyviai veikiantis ir jau už Lietuvos ribų savo veiklą plečiantis projektas „Menas senuosiuose Lietuvos dvaruose“ Maskvoje pristato tapytojo Solomono Teitelbaumo kūrybą. Paroda „Tas trapus pasaulis“ (ją surengti padėjo Lietuvos Respublikos ambasada Rusijoje, mecenatas Deividas Šemberas ir kuratorius Olegas Darčanovas) atidaroma lapkričio mėnesį Metropolio galerijoje.

Šis tekstas nėra vien informacinis, nors taip ir gali pasirodyti iš pirmo žvilgsnio; noriu pažvelgti į S. Teitelbaumo tapybos sluoksnius, savotiškai juos išardyti ir (su)pjaustyti, dalinti arba segmentuoti dalelę po dalelės. Kiekvieną potėpį, spalvų ir atspalvių žaismą, šviesos ir tamsos dialogą, konflikto ir ramybės santykį norisi iš naujo permąstyti, perteikti verbaline kalba.

S. Teitelbaumo potėpis nestruktūriškas, bet paklūstantis struktūros buvimui arba įbūvinimui. Įbūvintas potėpis atlieka struktūros nusakytojo funkciją. Įbūvintas potėpis yra tas, kuris jungiasi su kitu akivaizdžiai pastebimu potėpiu. Negali nepastebėti, kad jis rangosi laiko tėkmėje. Jis ne tik siekia išsprūsti iš tėkmės, bet ir bando prie jos prisilieti. Laiko tėkmė negali stabtelėti. Ji lemia potėpio kaip atskiros, galbūt savarankiškos formos (pa)kitimą. Potėpis iš tikrųjų yra nestruktūriškas tol, kol jo negalime regėti kartu su kitu potėpiu, kuris irgi plėtojamas kaip dialektinio pokalbio įkaitas. Dėl dialektikos pati natūros forma yra niekada negrįžanti, niekada nebebūsianti tuo, kas buvo anksčiau, ar tuo, kas galėjo kažkada būti. Taigi, potėpis nužymi laiko tėkmę ir kartu nusako formos byrėjimą (nužymi, kaip nužydi, o nužydi, kaip nubyra...). Kas yra formos byrėjimas ir kokį reiškinį galima taip pavadinti? Ekspresyvūs potėpiai sugestijuoja mintį, kad forma niekada nebebus tokia, kokia buvo, kad ji yra ne šiandienoje, bet įstrigusi kažkur praeityje (tarsi mirtyje?). Atrodo, kad drobėje išpausta storo sluoksnio dažų natūra ir yra tikroji, kažkur nuslydusi realybė... Kur nuslydusi? Galbūt giliai į individualią, o gal ir kolektyvinę atmintį?

Solomonas Teitelbaumas. Fausto gyvenimas ir mirtis.

2006

Atsiranda tam tikras nostalgijos žaismas: natūra miršta tik dėl to, kad toks matymas, kokį siūlo tapytojas, neegzistuoja natūroje, kurioje mes (nematantieji) tarpstame. Kiekvieną dieną per savo nematymą slystame link nuromantintos mirties, tarsi dienos pabaigoje susitinkame su neišvaizdžia prieblanda ir aštriai alsuojančia tamsa... S. Teitelbaumo sukonstruota ir paveiklo sluoksniuose vešinti natūra yra ne tik kažkokia kita, bet ir įtraukianti, ne mūsų, o per mus pasireiškianti intravertiška, savireflektyvi menininko tikrovė. Tapybos sunkumas tarsi įvaizdina būties ir mirties filosofiją. Kaip pažymi menotyrininkė Kristina Stančienė, „[...] drobės nekalbios, abstrahuotos, tačiau intriguoja stipria savo aura, kyla noras tempti jas link žodinės kalbos“ (<http://teitelbaumas.blogas.lt/>). Pažymėtina, kad nostalgijos gaida atsiranda ne tik kone romantiškoje natūros mirtyje, bet ir dialoge tarp tapybos manierų (dabarties ir praeities tapytojų). Be abejo, turiu sutikti, kad rizikinga vieno ar kito tapytojo braižą sieti su koku nors kitos epochos stiliumi ar savita tapytojo kalba; pavyzdžiui, su vangogiškuoju potėpiu.

Solomonas Teitelbaumas. Mefistofelio atsiradimas. 2006

Taigi, ką savo tapyboje yra išlaisvinęs Vincentas van Goghas ir ką dabar išlaisvina S. Teitelbaumas? Galbūt nesuklysiu spėdamas, kad abu jie išlaisvina vėją. Visos formos ir potėpiai, jų žaismas, šešėliai paklūsta ne bet kam, o stichiškai siaučiančiam vėjui. Spalvų saldumas, kartumas, rūgštumas. Šias metaforas galima priimti kaip poetinę provokaciją. Storasluoksnė S. Teitelbaumo tapyba atsiveria kaip aliejinių dažų medžiagiškasis grožis. O per stichišką vėjo lengvumą ir dažų sluoksnio storumą sužydi dramatiškas ekspresionizmas. Kaip tvirtino filosofas Algis Uždavinys, menininko tapyba artima Paryžiaus mokyklos atstovams ir arsininkams (<http://teitelbaumas.blogas.lt/>).

Tapyboje pasaulis atsiveria kaip deformuotas ir iracionalus išgyvenimas. Tik meno kūrinys viskas vienu metu yra ir veikia kaip tiesa ir melas. Peizažuose įvaizdinti medžiai tampa gyvomis besiraizgančiomis būtybėmis. Atrodo, kad jie (medžiai) keliauja per drobės paviršių, palieka savo pėdsakus ir susilieja su vėjo ir kvapo nevaržomu siautuliu; kad medžių reljefiškas grynumas akimirksniu išlipa iš drobės; medžiai iškelia šiapus savo šaknis lyg koją. Medžiai tampa kažkuo, kas alsuoja į mus, kas yra šalia arba artinasi.

Sodrūs šešėliai įtvirtina objektus fiktyvios realybės plokštumoje. Daiktai konstatuoja abstrahuotus pagrindus, kuriuos galima suvokti ne tik kaip mūsų tikrovės deformuotas direktyvas, bet ir kaip išvirškščiąją, mistinę arba mistifikuotą, nerealistiškai atrodančią tikrovės pusę. Paslapties grožis S. Teitelbaumo kūryboje randasi kartu su kančia. Bangų ar debesų judėjimai modeliuojami kaip savotiškos Wolfgango Welscho teorijose apibrėžtos transversinio proto išraiškos. Transversinis protas – tai paribio protas: išvirškščioji realybės pusė, intravertiška pasaulio pajauta, abejonė dėl tikrumo, sukonstruotos natūros. Visos šios kategorijos veikia kaip tam tikras balansavimas ties paribiu; ties tuo, kas yra šiapus ir anapus.

Turėdamas galvoje A. Uždavinio įžvelgtą ekspresionizmo aliuziją, vėl jaučiu (kaip ir regiu) nostalgiskus arsininkų kvapus; ne čia, bet ten – praityje. Jeigu tapyba yra jausmų kalba, tuomet galima manyti, kad jos kontekste sutrūkinėja ir fragmentiškai išnyksta įprastinės kalbos dalys, kasdieniai žodžiai. Tapyba pareikalauja nepasitikėti jų reikšmėmis; padėti jausmui gyvuoti stichiškai, nes jis neturi būti įspraustas į žodį,

kaip į beasmenį akmenį... S. Teitelbaumo kūrinuose transversinio proto galia aktuali tol, kol sąmonės paviršiuje pradeda siausti *logos*.

Patinka 0

0

Visos teisės saugomos © 2013 Šiaurės Atėnai
